

Lilia Ataman

Estetyka szkoły w podnoszeniu jakości życia społeczności szkolnej

Edukacja szkolna jest ważnym elementem życia naszych dzieci, o którym nie możemy zapomnieć. Zmienia ich pozycję społeczną w grupie i rodzinie, aktywizuje oraz ukierunkowuje uczniów twórcze myślenie, spełniając trzy podstawowe cele: poznawczy, kształcący, wychowawczy¹.

Motywacja do dobrej nauki i pozytywny stosunek do szkoły pojawia się tam, gdzie szkoła w czasie procesów: poznawczych, kształcących i wychowawczych, dostarcza uczniom pozytywnych wrażeń i przeżyć - mam na uwadze przede wszystkim przeżycia estetyczne². Wychowankowie poprzez te przeżycia kształtują swój emocjonalny stosunek do otoczenia społecznego i przyrodniczego.

Wychowanie estetyczne stwarza warunki do kreowania twórczego stylu życia, co może chronić dzieci przed agresją, brutalnością, przemocą zabijającą wrażliwość na podstawowe wartości takie, jak: dobro, piękno i sprawiedliwość.

W kategoriach filozoficznych dobro w znaczeniu ogólnym jest wartością stanowiącą przedmiot i cel ludzkich dążeń i pragnień.

W estetyce dobro oznacza wszystko to, co realizuje przyjęty ideał moralności lub stanowi najwyższy cel moralnego postępowania. Za dobro najwyższe, tzw. summum bonum, uważano np.: przyjemność, szczęście i cnotę³.

W różnych kierunkach filozoficznych piękno ukazane jest jako źródło wzbogacenia wewnętrznego życia człowieka i zarazem jako środek uczynienia go lepszym, bardziej szczęśliwym⁴.

¹ S. Popek, *Metodyka plastyki w klasach IV-VIII*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1989, s. 83.

² H. Hohensee-Ciszewska, *Podstawy wiedzy o sztukach plastycznych*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1982, s. 58-59.

³ I. Wojnar, *Estetyka i wychowanie*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1964, s. 61-75.

⁴ I. Wojnar, *Perspektywy wychowawcze sztuki*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1966, s. 223-234.

Sprawiedliwość opiera się na przestrzeganiu słusznie przyjętych zasad. Bezstronność i obiektywność w wyrażaniu sądów jest ściśle związana z zasadami moralnymi⁵.

Wyszczególnione przeze mnie wartości są zawarte w doświadczeniach codziennego życia szkolnego. Szkoła nie może pominąć niczego, co z punktu widzenia rozwoju estetycznego człowieka jest istotne. Wygląd szkoły jest ważnym elementem w podnoszeniu jakości życia uczniów.

I. Wojnar w książce pt. „Nauczyciel i wychowanie estetyczne” zwraca uwagę na estetykę szkoły lat 60/70 oraz atmosferę szkolną, którą tworzą również nauczyciele. Cyt.: „Stwierdzając przemiany dokonujące się w zewnętrznym wyglądzie szkoły, jej wnętrza i wyglądu pracujących w niej ludzi, stwierdzamy przecież nie tylko zależność jednostronną polegającą na wyrażaniu się tendencji wychowawczych w materialnym kształcie szkoły. Stwierdzamy równocześnie formowanie się nowej »bazy« przedmiotowej dla realizacji naszych nowych postulatów pedagogicznych, konkretną szansę dla »sztuki w szkole«”⁶.

W czasie przeprowadzonych we wrześniu 1993 r. praktyk pedagogicznych ze studentami kierunku Wychowanie plastyczne WSP w Częstochowie w różnych szkołach w mieście, zwróciłam uwagę na estetykę szkół. W niektórych pracowało się z przyjemnością. Były czyste, zadbane i wesołe. Panował w nich ład, porządek. Uwagę przyciągały halle i korytarze z ciekawymi, aktualnymi dekoracjami, gdzie można było obejrzyć reprodukcje znanych dzieł, pięknie oprawione i wyeksponowane prace uczniów, w których dostrzega się nastroj, klimat pracy, zasady kompozycyjne i estetykę wykonania w przebogatych technikach plastycznych oraz informacje samorządu szkolnego, dużo zieleni, wśród której mogą przebywać uczniowie. Świetlica i stołówka zwykle sąsiadujące ze sobą, gdzie panuje specyficzny klimat z powodzeniem rywalizują z estetyką korytarzy. Biblioteka jest w każdej szkole. Tu występuje wyjątkowa atmosfera; cisza, spokój, przyjaźń. Zapach starych książek i informacje o nowinkach wydawniczych zachęcają do sięgnięcia po lekturę.

Przykładem takiej szkoły może być Szkoła Podstawowa Nr 19 przy ulicy Orlej w Częstochowie.

Stojący na uboczu, niepozorny i nienowoczesny budynek, mieści w sobie ciepła, radości i szczęścia, że pragnienie, aby wszystkie szkoły tak wyglądały jest ogromne. Od szatni po ostatnie pomieszczenie wszystko przepełnione jest pięknem i harmonią. Są również inne szkoły, które pod względem estetycznym nie odbiegają od tej wyróżnionej. Nad ich wystrojem czuwa nauczyciel plastyki

⁵ Mały słownik języka polskiego, Praca zbiorowa pod red. Zofii Łempickiej, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1968, s. 769.

⁶ I. Wojnar, Nauczyciel i wychowanie estetyczne, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1968, s. 117-118.

(z pełnym wykształceniem plastycznym). Ten, który uczy przedmiotu pozornie najmniej ważnego i nie docenianego przez większość nauczycieli, a także i szeroko pojętą społeczność.

Co najmniej w sześcioro szkołach podstawowych trudno jest mówić o jakiegokolwiek estetyce i poczuciu piękna. Nie ze względu na warunki lokalowe, a brak nauczyciela plastyki.

Dekoracje szkolne powinny przekazywać treści w nich zawarte i rozbudzać przeżycia estetyczne uczniów. Niestarannie wykonane gazetki, nie posiadają podstawowych zasad kompozycyjnych. Liternictwo zastosowane nie zawsze dobrze koresponduje z całością. Tekst nie tylko służy do przekazywania informacji; odbieramy go również pod względem estetycznym. Nie wolno zapomnieć o odpowiednim doborze kroju liter, świetle między wierszami, kolorze i wielkości.

Te elementy na pozór nieistotne mają ogromne znaczenie w kształtowaniu smaku, gustu i postaw estetycznych.

Z przykrością muszę stwierdzić, że to co jest chlubą szkoły i piękną tradycją jak np. dyplomy osiągnięć sportowych uczniów, nie zajmuje godnego miejsca. Dyplomy powieszone w ciemnych korytarzach sprawiają wrażenie nikomu nie potrzebnych. W szkole panuje nastrój przygnębienia i smutku, nie ma klimatu ani atmosfery do dobrej pracy. Sytuacja ta nie stwarza uczniom okazji do przeżyć estetycznych⁷.

W województwie częstochowskim na 150 nauczycieli zatrudnionych na etacie wychowania plastycznego, 81 nauczycieli ma wykształcenie specjalistyczne, tj. 54% zatrudnionych, 69 uczy przedmiotu bez przygotowania zawodowego. Każdego roku WSP w Częstochowie opuszcza 30 absolwentów wychowania plastycznego, którzy nie mają zbyt dużej możliwości podjęcia pracy w szkole.

To nauczyciel wychowania plastycznego wykorzystuje swoje wykształcenie, zdolności i umiejętności oraz poczucie piękna, dbając o estetykę szkoły oddziałuje na kształtowanie postaw estetycznych naszych dzieci^{8,9}. Jego praca jest ważnym elementem w podnoszeniu jakości życia szkoły, na który warto zwrócić uwagę.

***

Dane o zatrudnieniu nauczycieli na etacie wychowania plastycznego otrzymałam z Kuratorium Oświaty w Częstochowie.

⁷ K. Michejda-Kowalska, Czy kolor różowy może być smutny, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1987, s. 15.

⁸ S. Czajka, Nauczyciel a twórczość plastyczna uczniów, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1979, s. 9.

⁹ K. Tatar, Rola świadomości pedagogiczno-estetycznej nauczycieli, [w:] „Plastyka w szkole” 2/1984 s. 119.

Bibliografia

- A. Burda, Plastyka przedmiot nieważny, [w:] „Plastyka w szkole” 2/1986, s. 117.
- S. Czajka, Nauczyciel a twórczość plastyczna uczniów, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1979.
- M. Gołaszewska, Kultura estetyczna, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1979.
- H. Hohensee-Ciszewska, Podstawy wiedzy o sztukach plastycznych, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1982.
- A. Kargulowa, Dlaczego dzieci nie lubią szkoły, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1991.
- S. Kościelecki, Współczesna koncepcja wychowania plastycznego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1979.
- W. Kubiczek, Uwagi na marginesie dyskusji Plastyka jest zagrożona, [w:] „Plastyka w szkole” 4/1990 s. 260.
- W. Kubiczek, Czynniki warunkujące realizację wychowania plastycznego, [w:] „Plastyka w szkole” 4/1991, s. 240.
- E. Kukuła, Wychowanie plastyczne jako wychowanie humanistyczne, [w:] „Plastyka w szkole” 4/1991, s. 167.
- Mały słownik języka polskiego pod redakcją Zofii Łempickiej, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1968, s. 769.
- K. Michejda-Kowalska, Czy kolor różowy może być smutny?, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1987.
- K. Michejda-Kowalska, Dyskusja na temat miejsca plastyki w szkołach ponadpodstawowych, [w:] „Plastyka w szkole” 4/1989, s. 210.
- M. Petry-Węclawska, Sytuacja przedmiotu plastyka w szkole, [w:] „Plastyka w szkole” 4/1989, s. 227.
- A. Pola, Miejsce plastyki w edukacji permanentnej, [w:] „Plastyka w szkole” 5/1990, s. 211.
- S. Popek, Metodyka plastyki w klasach IV-VIII, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1989.
- K. Tatar, Rola świadomości pedagogiczno-estetycznej nauczycieli, [w:] „Plastyka w szkole” 2/1984.
- A. Trojanowska, Dziecko i plastyka, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1988.
- I. Wojnar, Nauczyciel i wychowanie estetyczne, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1968.
- I. Wojnar, Estetyka i wychowanie, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1964.
- I. Wojnar, Perspektywy wychowawcze sztuki, Nasza Księgarnia, Warszawa 1966.
- I. Wojnar, Wychowanie przez sztukę, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1965.
- E. Wójcik, Rola Nauczyciela plastyki w kształtowaniu i rozwijaniu twórczej wrażliwości dzieci, [w:] „Plastyka w szkole” 2/1987, s. 181.

Lilia Ataman

Aesthetics of school environment in improving quality of school community life

Summary

School is the place where aesthetic sensitivity of children and adolescents is created.

Appearance of a school building and the surrounding area is being taken care of by an art teacher who teaches an apparently least important subject, a subject that is underestimated by most teachers and by widely understood community. Work of such a teacher is an important element in creating better quality of school life.

An art teacher will be able to meet the task if he or she is properly educated.

Only 54% of teachers in the region of Częstochowa have the appropriate professional qualifications.